

פניני הפרשה

מטות

עלון מס'

996

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

אמנות התפלה

על בלעם בן בעור, כותב רש"י בפרשתנו: הוא בא על ישראל והחליף אמנותו באמנותם שאין נושעים אלא בפיהם ע"י תפלה, ובא הוא ותפש אמנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות האומות שבאין בחרב. מבואר ברש"י שענין התפלה אינו דבר רגיל כמו אכילה ושתיה שכל אדם יודע לעשותם, אלא יש כאן "אמנות מיוחדת" שיש ללומדה, ובלעדיה יכול להיות אדם בן שמונים שמתפלל כל ימיו ובודאי יקבל שכר על כך, אבל עדיין לא זכה לגלות את אמנות התפלה.

בפתיחת היום הקדוש יום הכפורים, בתפלת "כל נדרי", מפירים נדרים של כל השנה. והשאלה הנשאלת היא מה ענין הפרת נדרים ליום הכיפורים שהוא יום מחילה סליחה וכפרה? אלא כידוע עבודת יוה"כ היא ע"י הפה, בתפלה ובקשה, ולכן יש קודם לקדש את הכלי שבו מתפללים – הפה – שיהיה נקי מכל רבב ודבר איסור, ולכן מקדימים להפר נדרים כדי שהפה יפעל את מלא פעולתו.

אמנות זו יש בה אחריות גדולה לטוב ולמוטב. בכח התפלה לשרד מערכות ולהפוך עולמות. ויש לדעת איך להתפלל מתי והיכן, שאינו דומה הלומד לרכב על אופניים לקברניט המטיס מטוס שאחריותו רבה מאד, ולכן לימוד אמנות הטיס קשה ביותר. כן הדבר באמנות התפלה, היודע עד כמה בכוחו לפעול בתפלתו, אינו יכול לזלזל בכך חלילה, כי הדברים עומדים ברומו של עולם.

מסופר על החזון איש שהיה עומד בתפלת העמידה ללא נוע, והיה אומר לתלמידיו שעבודת התפלה מאמצת אותנו יותר מעבודת הלימוד, וכידוע לימודו של החזו"א היה חובק עולם. פעם, הגיע ניסו לשאול שאלה דחופה, וראה את החזו"א באמצע תפלת העמידה. כיון שהיה מדובר בפיקוח נפש, קרא לחזון איש בשמו מספר פעמים בקול ולא שמע, כי היה מנותק מהעולם, עד הוצרך לתפוס בידו הקדושה ולנענעה, ורק אז התעורר החזו"א מדבקותו בתפלה וענהו...

לא תהו בראי	עצה טובה
<p>יתושים היתושים הינם מאכל עיקרי לבעלי חיים גדולים מהם, בגלל כושר ההתרבות שלהם והמעבר המהיר שלהם ממקום למקום.</p>	<p>בכל פעם שבה אנו אומרים "אני לא יכול", אנחנו נכנסים להקפאה עמוקה ומעכבים את הצמיחה האישית שלנו. ערוך רשימה של כל אותם דברים ש"אתה לא יכול" לעשות. עכשיו ערוך סדר ברשימה. הפרד בין "אני לא יכול" לבין "אני לא רוצה", או "אני לא יודע איך". תשעים ותשעה אחוזים של ה"לא יכולים" האלה הם בעצם תירוץ ל"אני לא רוצה". "אני לא יכול" אומר שאני לא מסוגל לעשות את הדבר הנכון. לעומתו, "אני לא רוצה" משמעותו שהיכולת מצויה בי, אבל אני בוחר שלא לעשותו. האם אתה מוותר על רצונותיך משום שדרוש מאמץ גדול מדאי כדי להשיגם? או אולי חסר לך הביטחון שדרוש להצלחה? כעת בדוק כל פריט ברשימה, ופעל על מנת להפוך את ה"אני לא יכול" ל"אני אצליח". החיים מתחילים לשצוף ולקצוף קדימה, ברגע שבו אנו גורמים לאירועים להתרחש באופן אקטיבי, ולא ממתנים באופן פסיבי עד שיתרחשו מאליהם. (הרב נח וינברג זצ"ל בספרו "מ"ח קנייני תורה" דרך ל"ז).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"מענין זה של מלחמת מדין אנו רואים כמה הוא הכח הגדול של השומר בריתו, וכמה העונש של המקלקל והמפר בריתו, שאותם שטעו אחרי בנות מואב ומדין, מתו ברגע אחד כ"ד אלף, ואלה השומרים ברית קודש כאשר נבחרו מישראל שנים עשר אלף למטה ויצבאו על מדין, הרגו אותם על כל חייליהם...". ("מגיד חדשת" דרוש נ"א).

ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשותינו לפני ה' – הטעם שהביאו דוקא התכשיטים הנ"ל אפשר לומר בס"ד, כי יתכן שמכיון שהם הביאו את היוצאים למלחמה לידי הרהור עבירה ורצו לקחתם מבנות מדין, והיה ח"ו חשש שעלולים להיכשל על ידי זה בעבירה. לכן הקריבום לכפר על נפשותם. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

בשם ה' נזכיר

"לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו" - אנחנו נשוב אל בתינו ונחלתנו. ומשה רבנו תיקן: "והיתה הארץ הזאת לכם לאחוזת לפני ה'".

בני גד ובני ראובן קיבלו את התוכחה, ולכן ענו ואמרו: "טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו שם בערי הגלעד (ולא אמרו "בערי המבצר"), ועבדיך יעברו כל חלוץ צבא לפני ה' למלחמה כאשר אדוני דובר", היינו כפי שלימדת אותנו להזכיר שם ה'.

*

וממי למד משה את ההקפדה להזכיר שם ה' על כל צעד ושעל? מנסיונו שלו למד. לפי רבנו חננאל הטענה כנגד משה רבנו בחטא מי מריבה היתה על אמירתו: "המן הסלע הזה נוציא לכם מים" (לעיל כ, י). מהמלה "נוציא" השתמע כאילו זה מופת ונס של משה רבנו, והיה לו לומר "יוציא לכם מים", ולייחס את הנס לקב"ה.

גם המלאכים שנשלחו להפוך את סדום, בגלל שאמרו "כי משחיתים אנחנו את המקום הזה" (בראשית יט, יג), נענשו שגורשו ממחיצתם ולא שבו עד ימי יעקב אבינו! (בראשית רבה נ, ט).

הגמרא במסכת שבת (ל' ע"א) מספרת שכאשר רצה שלמה המלך ע"ה להכניס את הארון לבית קדשי הקדשים, סירבו השערים להיפתח. התפלל וביקש: "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד" (תהלים כד, ז), כשהוא מתכוון ללא ספק לקדוש ברוך הוא. יצאה בת קול ושאלה: "מי הוא זה מלך הכבוד?". ושלמה אמר: "ה' עזוז וגיבור, ה' גיבור מלחמה". ביקשו השערים לבולעו וליפול עליו! כאילו אמרו לו: אל תענה בצורה עקיפה, אל תניח למישהו לחשוב שהתכוונת לעצמך. עד שאמר באמירה ברורה: "מי הוא זה מלך הכבוד? ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה" (שם י). לעומת זאת, יוסף הצדיק שנוהר בזה, והדגיש לפרעה "בְּלִעְדֵי! אלוקים יענה את שלום פרעה" (בראשית מא, טז), זכה למלוכה.

על כל תכנון ופעולה יש לזכור להזכיר שם שמים, ולהדגיש שהדברים ייעשו אם ירצה ה' ובעזרת ה', כי הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים.

מעשה באדם חכם ומבריק, בעל ידע עצום, אך ביש-מזל. הכל נהנו מעצותיו המחוכמות ועשו בהן הון, רק הוא לא הצליח, נכשל בכל אשר פנה. חבריו בעלי הכשרונות הבינוניים עשו חיל, ביססו מעמדם והרחיבו עסקיהם, והוא נותר בעוניו, רעב ללחם.

ברוב תסכולו ומרמורו, בא לפני הרבי מקוצק זצ"ל ושפך לפניו את לבו. קבל על חוסר הצדק, העוול המשווע. עולם הפוך, בו עליונים למטה...

הפטיר הרבי: "מה לך תמה, הלא מקרא מפורש הוא: "לא לחכמים לחם" (קהלת ט, יא)..."

"אם כן, מתעצמת השאלה!" התקומם הלה, "מדוע לא לחכמים לחם? למה יקופחו רק משום שהם חכמים?". "איך פשוט מזה!", ענה הצדיק, "הבורא יתברך אומר לו: בני, אם חכם אתה, הסתדר לבד..."

*

בכל הדו-שיח בין בני גד ובני ראובן למשה רבנו, ישנה אריכות דברים חריגה. התורה מאריכה ומספרת מה הם אמרו ומה משה ענה, והדברים נראים כחוזרים על עצמם. גם לאחר שבני גד ובני ראובן מבטיחים לצאת חלוצים במלחמת כיבוש הארץ - משה נוטה להסכים וחוזר באריכות על דבריהם. לאחר מכן בני גד ובני ראובן שבים וחוזרים על דבריהם שהם יצאו חלוצים לפני ישראל, ורק אז משה מתרצה סופית. אריכות זו אומרת דרשני.

מבאר רבנו יצחק אברבנאל זצ"ל שבני גד ובני ראובן בתחילה לא הזכירו שם שמים בדבריהם, אלא אמרו "אנחנו נחלץ חושים עד אשר הביאנום אל מקומם". וכדי להגן על הטף אמרו "וישב טפנו בערי המבצר מפני יושב הארץ". היה כאן ריח של "כוחי ועוצם יד עשה לי את החיל הזה".

ולכן משה רבנו מתקן אותם ומקפיד להדגיש שוב ושוב את שם ה', להחדיר בהם שאינם עושים מאומה והכל בהתאם לרצון ה': "אם תחלצו לפני ה'", "ונכבשה הארץ לפני ה'". ולכן "בנו לכם ערים לטפכם", ואין צורך בתוספת שמירה של ערי מבצר, כי אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר. הם אמרו:

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

מאויבי תחכמני

מיד התעשת ועשה עצמו כאילו מחשב הוא במפות הכוכבים ומעייין במסלולם, תוך שהוא מהפך בדעתו מה תשובה ישיב למלך.

לפתע התנער, הישיר מבט מודאג אל המלך ואמר: "כן, הוד מלכותו. זה עתה גילו לי הכוכבים כי יום מותי יהיה, בסך הכל שלושה ימים לפניך, אדוני המלך..."

נחרד המלך חרדה גדולה עד מאוד. מאותו יום הטיל על החוזה בכוכבים שמירה כפולה, הצמיד לו את רופא החצר שישגיח בעין פקוחה על בריאותו, וחרד לגורלו כל חייו...

והנה כפי שהפך החוזה בכוכבים את המלך המתנכר עליו להורגו - להיות שומרו הגדול, כך ניתן לחבל תחבולות כנגד היצר, ולרתום אותו לעבודת ה'. לדוגמא, ישתמש ביצר חמדת הממון הטבוע בו, כשומר ומרסן, באומרו לעצמו: אם אהיה גאוותן, אצטרך לבזבז כספים כדי לנקר עינים ולהראות את עושרי וגודלי. אם אהיה איש מחלוקת וריב, אזיק בכך לעסקי. וכן על זה הדרך.

(רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו "עוד יוסף חי").

מעשה במלך רם ונישא שהיה לו חוזה בכוכבים המתיימר לגלות לו נסתרות ועתידות. נתן בו המלך את אמונו, העשירו עושר רב וחלק לו כבוד ויקר. יום אחד נהפך לב המלך עליו לרעה, עד שהחליט שהחוזה בכוכבים מוליכו שולל, ואחת דתו להמית.

בטרם יוציאו להורג, ביקש המלך להוכיח לאותו חוזה שהוא בסך הכל הוזה ומתחזה. מה עשה? הזמין אליו את החוזה, ולפני כן סיכם עם שומר ראשו כי בהינתן האות מאתו, יסיר את ראשו של החוזה מעליו.

כשהגיע, נכנס עמו המלך בדברים על דא ועל הא. הלה שאמנם חוזה לא היה, אבל פקח היה גם היה. עד מהרה שם לבו כי פני המלך אינם כתמול שלשום, והבין כי כלתה אליו הרעה מאת המלך.

"אמור לי", אמר המלך והתקשה להסתיר את זעמו "את גורלות הכל אתה יודע, האם את גורלך שלך אתה גם יודע?". בלית ברירה הנהן החוזה בחיוב.

"אם כן", הפתיעו המלך, "הגידה נא לי איפוא את יום מותך!".

התחלחל החוזה כשהבין עד היכן הדברים מגיעים, אך

☺ זה לא חוק! ☺

הכם אחד היה מהלך בדרך, ולפניו היה מהלך קווא'ם (שומר-כבוד שמפנה לרב את הדרך). הלה עקב אחר הליכותיו בקודש, ושם לב כי כאשר היו ניגשים אנשים לנשק את ידו, היה הרב שומט ידו בענוה ומגיב "קטונתי!".

יום אחד בלכתם בדרך, ראה אדם מהמון העם את אותו קווא'ם הדור בלבושו, וזקנו יורד על פי מדותיו, וסבר לתומו כי הוא הרב. ניגש איפוא ביראת כבוד לנשק את ידו, אך הלה שכבר קלט את הכללים, שמט מיד את ידו, בהפטירו "קטונתי!".

שמע זאת הרב ואמר לקווא'ם בחיור: "תזחר! לך הם יאמינו...".

☺ חוק חוק אפא... ☺

אדם שלא ניהון בעושר גבורה או חכמה, אין גדולה בכך שהוא עניו, שהרי במה יתגאה? בענוותנותו?... רק אדם שיש בו את כל המעלות האלו, ובכל זאת מכיר בכך שהכל מאת הבורא יתברך ואינו מתגאה - לזה יקרא עניו אמיתי.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: האם מותר בימי בין המצרים לקנות בגד ולחדשו בשבת?
תשובה: נהגו שלא לברך שהחיינו גם בשבתות כדעת מרן החיד"א והשדי חמד ועוד. אם יש צורך, אפשר לסמוך על המקילין, ואם לא – כדאי לימנע כדי להרגיש את צער החורבן והגלות.

שאלה: האם מותר בתשעת הימים לקנות או למכור חולצות לתלבושת אחידה לתלמידות?
תשובה: אם כדי ללבוש אותן בשנה הבאה, מותר למכור ולקנות.

שאלה: האם מותר לקנות בימי בין המצרים משחקים חדשים, ואם כן, האם מותר להשתמש בהם?
תשובה: לא ולא.

שאלה: האם בימי בין המצרים מותר לקנות מתנה לגננת או מורה ולמסור לה?
תשובה: אפשר להודיע לה שיש מתנה בהפתעה (ולא להגיד מה היא) ולמסור לה אחרי ט"ב.

שאלה: מי שצריך לקנות בדחיפות רכב חדש לשימוש יומיומי, ואינו יכול להמתין עד אחר ימי בין המצרים מפאת טרחת הדרך שהילדים הולכים ברגל ובחום, וגם שזו הזדמנות שלא תחזור, האם יכול לקבל את האוטו לפני תשעה באב? ואם כן עד מתי?
תשובה: עד לפני ראש חודש. אין ברכת "שהחיינו" על אוטו.

שאלה: לפני ימי בין המצרים קניתי רכב חדש ושילמתי את כל הסכום הדרוש, אבל הרכב עצמו, יגיע ככל הנראה בתוך שלושת השבועות. יש לציין שזה רכב חדש, ואני מאוד שמח בו. שאלתי היא, האם כיון שהקניה בוצעה לפני ימי בין המצרים, לכן מותר לקבלו ולהתחיל להשתמש בו (לידע כללי, אני מבוגר בגיל 60 וחולה, והרכב עוזר לי מאוד לשימוש יומיומי)?
תשובה: אפשר לקבלו, ואם יש צורך גם להשתמש בו. רק אם הגיע אחרי ראש חודש אב, אל תשתמש בו כל תשעת הימים.

שאלה: עשינו "זכרון דברים" לקניית דירה בט"ו בתמוז, וחתימת החוזה מתוכננת לתאריך כ"ו בתמוז, האם כדאי לדחות את תאריך חתימת החוזה?
תשובה: לפני ראש חודש אב אין בעיה לחתום חוזה, ושיהיה בהצלחה.

שאלה: האם מותר לעבור דירה בימי בין המצרים?
תשובה: בשעת הדחק, לפני ראש חודש אב דוקא.

שאלה: האם מייץ ענבים נאסר בשתיה כיון מר"ח אב?
תשובה: לא רק מייץ ענבים, גם יין הרבה מתירים (וכן מנהג ירושלים וגי'ר בא עיין בכה"ח ובברית כהונה), ואפשר שיין מניתו ומייץ ענבים שאינם ראויים לניסוך לכולי עלמא שרו.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל